

Nr 111.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag dels till ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen samt § 2, § 37 mom. 1, § 42, § 43 mom. 2, § 54, § 55 och § 58 riksdagsordningen dels ock till lag angående ändrad lydelse av 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott; given Stockholms slott den 9 mars 1917.

Under återopande av bilagda i statsrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

dels till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlägga härvid fogade förslag till ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen samt § 2, § 37 mom. 1, § 42, § 43 mom. 2, § 54, § 55 och § 58 riksdagsordningen,

dels ock föreslå riksdagen att antaga bilagda förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen samt § 2, § 37 mom. 1, § 42, § 43 mom. 2, § 54, § 55 och § 58 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger rikets ständer, tillkomma hädanefter riksdagen. Den fördelas i två kamrar, vilkas ledamöter väljas på sätt riksdagsordningen och särskild av Konungen och riksdagen gemensamt stiftad lag stadga. Kamrarna äga i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande riksdagen i kraft av denna grundlag sammankomma till lagtima möte varje år den 10 januari eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter; Konungen dock obetaget att, emellan lagtima riksdagar, urtima riksdag sammankalla.

Hos urtima — — — — sammanhang.

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

Å urtima — — — — ärenden.

Riksdagsordningen.

§ 2.

Lagtima riksdag skall, i kraft av rikets regeringsform och utan särskild kallelse, sammanträda varje år den 10 januari eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter.

Urtima riksdag — — — — sammanhang.

§ 37 mom. 1.

1. Å varje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet av tjugu, statsutskottet av tjugufyra, bevillningsutskottet av tjugu, bankoutskottet av sexton, vartdera lagutskottet av sexton samt jordbruksutskottet av sexton ledamöter, vilka vardera kammaren till halva antalet inom sig väljer; ankommande på kamrarnas sammanstämmande beslut att, när sådant finnes vara av nöden, tillsätta särskilt utskott för upptagande av frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behov av förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

§ 42.

1. Lagutskotten skola meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av de, såsom icke tillhörande annat utskotts behandling, från kamrarna dit hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphävanne av civil-, kriminal- och kyrkolag, likasom ock av andra lagar och författningar, som stiftas av Konung och riksdag samfällt.

2. Ett av lagutskotten skall ock granska justitieombudsmannens och militieombudsmannens avgivna redogörelser, ävensom deras ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröver till riksdagen inkomma.

3. Lagutskotten fördela å gemensamma sammanträden sig emellan de till dem hörande ärenden, och skall i fråga om sådana sammanträden tillämpas vad i 45, 48 och 49 §§ är rörande ständigt utskott stadgat.

§ 43 mom. 2.

2. Utskottet åligger jämväl att meddela utlåtanden och avgiva förslag i anledning av alla från kamrarna dit hänvisade frågor, som angå stiftande, ändring, förklaring eller upphävanne av lagar och författningar rörande hushållningen med allmänna och enskilda skogar, om jakt och fiske samt angående vägar och skjutsväsende.

§ 54.

Konungens skrivelser — — — yttrande.

Propositionerna böra vid lagtima riksdag avlämnas inom sjuttio dagar från dess öppnande, och må proposition ej senare avlåtas, utan så är, att

Konungen finner någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleda eller prövar uppskov med framställningen lända riket till men.

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må av riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande, dock att motion i grundlagsfråga må väckas inom fyrtio dagar från öppnandet och motion, som föranledes av kungl. proposition, vilken efter öppnandet till riksdagen avlåtits, sist vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från propositionens avlämnande i kammare. I sistnämnda fall äge likväl kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva utsträckning av motionstiden, dock längst till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från propositionens avlämnande, och må fråga härom ej väckas senare än vid sammanträdet näst efter det, då propositionen avläts.

Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskilt fall medgiva, att sådan motion även senare må väckas.

I frågor, som röra någondera kammaren enskilt, samt i frågor, som av redan inom någondera kammaren fattat beslut eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledas, må motion framställas, så länge riksdagen är samlad.

Motion bör — — — — sammanföras.

§ 58.

När proposition — — — — uppehållas.

Är inom kammare väckt fråga om sådan utsträckning av motions-tid, som i 55 § första stycket sägs, eller uppstår fråga till vilket utskott ett mål bör hänvisas, skall sådan fråga blott för det sammanträde, då den väckt blivit, kunna läggas på bordet, men vid det nästföljande ovillkorligen avgöras.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott.

Härigenom förordnas, att 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vid val av suppleanter i utskott skall vad här ovan är i fråga om val av ledamöter stadgat äga motsvarande tillämpning.

Val av suppleanter må utsättas att äga rum samma dag som kammare väljer ordinarie ledamöter i utskott; dock skall, därest någon ledamot av kammaren det yrkar, suppleantvalet uppskjutas till annan dag.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 9 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde, att den kommité, åt vilken Kungl. Maj:t uppdragit att utarbeta förslag till åtgärder för beredande av lättnad i riksdagens arbete, den 18 sistlidne december avgivit underdånigt betänkande med förslag till ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen, §§ 2, 37, 42, 43, 54, 55 och 58 riksdagsordningen samt 5 § i stadgan om val till riksdagens utskott.

Efter att hava redogjort för betänkandets innehåll, anförde departementschefen:

»De av kommittén föreslagna ändringar äro i vad de avse bestämmelser av grundlags natur följande. Kommittén har hemställt om förläggande av lagtima riksdags början till den 10 i stället för den 15 januari.

Vidare har föreslagits inrättande av ytterligare ett lagutskott; båda lagutskotten skulle liksom det nuvarande bestå av sexton ledamöter, och hava bestämmelser meddelats om fördelningen mellan de två utskotten av dithörande frågor. Tillika har kommittén hemställt, att av de ärenden, som vid jordbruksutskottets inrättande år 1909 överflyttades till detta utskott från lagutskottet, nu skulle, i sammanhang med tillkomsten av ett nytt lagutskott, till behandling av lagutskott återföras frågor angående lagar och författningar om vattenrättsförhållanden, om skatteköp, avvittningar, skiften och jordstyckningar samt därmed sammanhängande ämnen. Vidare har, i fråga om tiden för propositioners avlåtande, av kommittén föreslagits, att dessa vid lagtima riksdag böra avlämnas inom sextio dagar från riksdagens öppnande; senare må enligt kommitténs förslag proposition ej avlåtas, utan så är, att någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleder eller eljest uppskov med framställningen provas lända riket till avsevärt men. Slutligen hava vissa ändringar föreslagits beträffande motionstid. Enligt gällande bestämmelser kan motion i grundlagsfråga framställas när som helst under riksdagen; kommittén har hemställt om sådan begränsning härutinnan, att dylik motion måste väckas inom fyrtio dagar från riksdagens öppnande. Då motion föranledes av proposition, som avlåtits efter riksdagens öppnande gäller för närvarande, att motionen skall framställas inom femton dagar från propositionens avlämnande i kammare. Av kommittén har nu föreslagits, att sådan motion i regel skall väckas si-t vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från propositionens avlämnande; emellertid äger i detta fall kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva viss utsträckning av motionstiden.

Beträffande kommitténs förslag rörande tiden för propositioners avlämnande vill jag erinra, att frågan om tidsbegränsning i förevarande hänseende var föremål för övervägande jämväl av den kommitté, som under år 1907 tillsattes för verkställande av en utredning, liknande den åt 1916 års kommitté uppdragna. Emellertid fann 1907 års kommitté sig icke böra föreslå någon bestämmelse i sådan riktning; och anförde kommittén till stöd för denna sin ståndpunkt, bland annat, hurusom det måste anses vara av synnerlig vikt, att regeringen, vilken icke alltid vore i stånd att på förhand överblicka alla de frågor, som borde till riksdagen hänskjutas, icke betoges rätten att, närhelst sådant av förhållandena påkallades, till riksdagen framkomma med framställningar. Riktigheten av vad 1907 års kommitté sålunda yttrat torde ej kunna bestridas. Å andra sidan lär det få anses vara av ett tvingande behov påkallat, att åtgärder med det

snaraste vidtagas för beredande av lättnader i riksdagens arbete; och säkerligen torde den ifrågavarande, av 1916 års kommitté föreslagna grundlagsändringen kunna förväntas bli verksam i sådant avseende. På sätt båda kommittéerna framhållit, måste givetvis, för att riksdagsarbetet skall kunna bedrivas planmässigt och med fullt utnyttjande av riksdagstiden, det vara av synnerlig vikt, att arbetsmaterialet så tidigt som möjligt förelägges riksdagen. Nu har 1916 års kommitté, som föreslagit en viss tidsbegränsning för propositioners avlåtande, funnit undantag från den allmänna regeln böra stadgas för särskilda fall; och med hänsyn därtill har jag, om än med en viss tvekan, ansett mig kunna i princip biträda kommitténs förslag i denna del.

I fråga om den tidpunkt, inom vilken propositioner i regel skulle avlämnas, vill jag emellertid hemställa om en jämkning i kommitténs förslag. Såsom kommittén påpekat, har den 1 april framhållits såsom en lämplig tidsbegränsning. Men kommittén har för sin del ansett det fördelaktigare för riksdagsarbetet, om tidpunkten i fråga sattes ungefär till mitten av den i grundlagarna förutsatta sessionstiden, således enligt härutinnan nu gällande bestämmelser till sextio dagar efter riksdagens öppnande. Med tillämpning av det av kommittén föreslagna stadgande i fråga om tiden för riksdagens början, skulle sålunda den ordinarie propositionstiden utgå omkring den 13 mars. Som denna tid synes mig väl kort, anser jag densamma böra utsträckas med tio dagar, så att propositioner vid lagtima riksdag skola kunna avlämnas inom sjuttio dagar från dess öppnande. Beträffande de undantagsfall, då propositioner må tillställas riksdagen senare än nu nämnts, får jag förorda en bestämmelse, något annorlunda avfattad än den av kommittén föreslagna.

Mot övriga av kommittén föreslagna grundlagsändringar har jag icke något att erinra.

Kommitténs förslag innefattar vidare hemställan, att 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott måtte erhålla viss ändrad lydelse. Jämväl denna hemställan anser jag mig böra biträda.

På sätt kommittén anført, torde denna ändring kunna genomföras och träda i kraft utan samband med ifrågavarande grundlagsändringar.»

Departementschefen uppläste härefter *dels* förslag till ändrad lydelse av §§ 49 och 53 regeringsformen samt § 2, § 37 mom. 1, § 42, § 43 mom. 2, § 54, § 55 och § 58 riksdagsordningen, vilket förslag överensstämde med det av kommittén avgivna utom beträffande det till § 54

riksdagsordningen fogade nya stycket, innehållande bestämmelser angående propositionstid, i fråga varom iakttagits vad departementschefen därutinnan yttrat, *dels ock* förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § i stadgan den 26 maj 1909 om val till riksdagens utskott;

och hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t täcktes *dels* förelägga riksdagen förstnämnda förslag till prövning i grundlagsenlig ordning *dels ock* föreslå riksdagen att antaga förslaget till lag om ändring i omförmälda stadga.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

Nils Berlin.